

ХАРКІВСЬКА ДЕРЖАВНА АКАДЕМІЯ ДИЗАЙНУ І МИСТЕЦТВ

Факультет	Образотворче мистецтво	Рівень вищої освіти	перший (бакалаврський)
Кафедра	Кафедра теорії і історії мистецтв	Рік навчання	4
Галузь знань	02 Культура і мистецтво	Вид дисципліни	Нормативна
Спеціальність	023 Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація	Семестр	7

ОСНОВИ АРТ-МЕНЕДЖМЕНТУ

Семестр 7

Викладач	Найденко Вікторія Олександрівна, PhD, викладач кафедри ТІМ
Е-mail	viktorianaydenko@gmail.com
Заняття	Онлайн на платформі Zoom, Google-meet за розкладом
Адреса	к. 205, поверх 2, корпус 3, вул. Мистецтв 11
Телефон	050-903-30-93 (особистий номер)

Затверджено на засіданні кафедри ТІМ
Протокол №2 від 29 серпня 2024р.

КОМУНІКАЦІЯ З ВИКЛАДАЧЕМ

Поза заняттями офіційним каналом комунікації з викладачем є Telegram/Viber та електронна пошта. Під час звернення, здобувач(ка) обов'язково має вказати своє прізвище, ім'я рік навчання, академічну групу та назву дисципліни. Роботи рубіжного контролю та поточні завдання надсилаються на пошту викладача або в Telegram з обов'язковим підписом файлу та у зазначені дедлайни таким чином: *прізвище_завдання. Розширення: текст — doc, docx, ілюстрації — jpeg, pdf.*

КОНСУЛЬТАЦІЇ

За необхідності можлива поглиблена позааудиторна консультація (очна або у дистанційному форматі), яка відбувається за попередньою домовленістю.

ПЕРЕДУМОВИ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ

Володіння знаннями, набутими під час вивчення курсів «Основи музеєзнавства» та «Основи кураторства».

НАВЧАЛЬНІ МАТЕРІАЛИ

1. Батенко Л. П. Управління проектами: навч. посіб. / Л. П. Батенко, О. А. Загородніх, В. В. Ліщинська. Київ: КНЕУ, 2017. 291 с.
2. Гагоорт Г. Менеджмент мистецтва. Підприємницький стиль / Пер. з англ. Б.Шумилович. Львів: Літопис, 2008. 360 с.
3. Тейлор К. Мистецтво під ключ. Менеджмент і маркетинг культури. Частина перша. Київ: Port.agency, 2021. 228 с.

ПОСИЛАННЯ НА МАТЕРІАЛИ

Основні та додаткові навчальні матеріали, слайди, ілюстрації тощо можна переглянути у загальному зі здобувачами Telegram-чаті або на кафедрі ТІМ.

НЕОБХІДНЕ ОБЛАДНАННЯ

Комп'ютерна техніка (ноутбук, планшет, смартфон тощо) з можливістю виходу до мережі Інтернет. Програми, необхідні для виконання завдань: Microsoft Word/LibreOffice/GoogleDocs, PowerPoint/Google Slides тощо.

МЕТА Й ЗАВДАННЯ КУРСУ

Метою навчальної дисципліни «Основи арт-менеджменту» є формування у здобувачів професійних компетентностей, спрямованих на опанування основ управлінської і організаційної діяльності в сучасних арт-індустріях та мистецьких проектах, а також оволодіння майбутніми фахівцями навичками самостійної роботи й використання методів, прийомів і технологій менеджменту в професійній діяльності.

Основними завданнями вивчення дисципліни є: поглиблення і систематизація знань з обраного фаху; опанування здобувачами необхідних теоретичних та практичних навичок управління процесами в мистецькій сфері; оволодіння здобувачами технологій та інструментів арт-менеджменту.

КОМПЕТЕНТНОСТІ

Дисципліна «Основи арт-менеджменту» забезпечує низку компетентностей, відповідно до Стандартів спеціалізації 023 «Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація».

Загальні (базові компетентності):	Спеціальні (фахові) компетентності:
ЗК5: здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу	ФК1: здатність розуміти базові теоретичні та практичні закономірності створення цілісного продукту предметно-просторового та візуального середовища.
ЗК6: здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях	ФК 3: здатність формулювати цілі особистісного і професійного розвитку та умови їх досягнення, враховуючи тенденції розвитку галузі професійної діяльності, етапів професійного зростання та індивідуально-особистісних особливостей.
ЗК7: навички використання інформаційних і комунікаційних технологій	ФК5: здатність генерувати авторські інноваційні пошуки в практику сучасного мистецтва.
ЗК8: здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел	ФК7: здатність адаптувати творчу (індивідуальну та колективну) діяльність до вимог і умов споживача.
ЗК9: здатність генерувати нові ідеї (креативність)	ФК9: здатність використовувати професійні знання у практичній та мистецтвознавчій діяльності
ЗК11: здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт	ФК10: здатність усвідомлювати важливість виконання своєї частини роботи в команді; визначати пріоритети професійної діяльності.
	ФК12: Здатність презентувати художні твори та мистецтвознавчі дослідження у вітчизняному та міжнародному контекстах.

ПРОГРАМНІ РЕЗУЛЬТАТИ

Дисципліна «Основи арт-менеджменту» забезпечує низку програмних результатів навчання, відповідно до Стандартів спеціалізації 023 «Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація».

ПРО2.	Виявляти сучасні знання і розуміння предметної галузі та сфери професійної діяльності, застосовувати набуті знання у практичних ситуаціях.
ПРО5.	Аналізувати та обробляти інформацію з різних джерел.
ПР11.	Визначати мету, завдання та етапи мистецької, реставраційної та дослідницької діяльності, сприяти оптимальним соціально - психологічним умовам для якісного виконання роботи.
ПР12.	Володіти фаховою термінологією, теорією і методикою образотворчого мистецтва, декоративного мистецтва, реставрації мистецьких творів.

ПР13.	Усвідомлювати важливість виконання своєї частини роботи в команді; визначати пріоритети професійної діяльності.
ПР14.	Дотримуватися морально -етичних норм, принципів і правил поведінки в сучасному суспільстві.
ПР18.	Популяризувати надбання національної та всесвітньої культурної спадщини, а також сприяти проявам патріотизму, національного самоусвідомлення та етнокультурної самоідентифікації.

ОПИС ДИСЦИПЛІНИ

Основна спрямованість дисципліни визначається фаховим розумінням основ арт-менеджменту, опануванням базових навичок створення цілісного мистецького проєкту та оволодіння практичними вміннями з керування командою. Дисципліна «Основи арт-менеджменту» викладається здобувачам першого рівня вищої освіти (бакалавріату за ОПП «Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація») 4-го року навчання у 7 семестрі. Інформативний зміст навчальної дисципліни «Основи арт-менеджменту» складається з 10 тем, які розділені на 2 змістових модулі, пов'язані між собою. На вивчення навчальної дисципліни відводиться 120 год. (60 год. аудиторної роботи (30 лекційних, 30 семінарських і 60 год. самостійної роботи) для здобувачів денної форми навчання /4 кредити ECTS.

СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

№ теми	Вид заняття	Тема	Тиж день	Анонс заняття	К-ть годин
МОДУЛЬ 1. Основи арт-менеджменту					
1	Лекція	Вступ. Арт-менеджмент як вид професійної діяльності.	1	Поняття «арт-менеджмент». Професійна термінологія арт-менеджера. Арт-менеджмент в системі мистецтва. Основні форми управлінської діяльності. Принципи менеджменту. Арт-менеджер як частина проєктної команди. Відмінність між куратором та арт-менеджером. Професійні навички арт-менеджера. Робота над створенням навчального арт-проєкту.	2
1	Практ.	Вступ. Арт-менеджмент як вид професійної діяльності.	1	Обговорення професійних навичок арт-менеджера. Самопозиціонування як важлива складова кар'єри арт-менеджера. Початок роботи по підготовці до створення навчального проєкту. Обговорення тематики та пропозицій щодо проєкту.	2

2	Лекція	Функції, методи та інструменти арт-менеджменту.	2-3	Планування, організація, мотивація, регулювання та контроль як загальні складові арт-менеджменту. Зміст організаційно-адміністративної діяльності. Стратегічний менеджмент як складова арт-менеджменту. Творчі проєкти, типи, види та етапи їх реалізації. Критерії успіху та якості проєкту.	4
2	Практ.	Функції, методи та інструменти арт-менеджменту.	2-3	Формування та оформлення концепції навчального проєкту. Визначення етапів реалізації проєкту.	4
3	Лекція	Арт-менеджер як керівник творчого проєкту.	4-5	Керівництво та лідерство в системі арт-менеджменту. Влада і відповідальність. Суть лідерства. Вертикальна та горизонтальна структуризація управління. Неформальна організаційна структура, співвідношення з формальною структурою. Формування команди проєкту. Методи та функції управління командою проєкту. Ключові показники ефективності (key performance indicators, KPI) як орієнтир для членів команди.	3
3	Практ.	Арт-менеджер як керівник творчого проєкту.	4-5	Визначення основних особливостей стилів керівництва. Формування команди проєкту.	3
4	Лекція	Планування творчого проєкту як складова роботи арт-менеджера.	5-6	Основні етапи планування та реалізації арт-проєктів. Життєвий цикл проєкту. Алгоритм написання плану творчого проєкту. Опис мети та цілей проєкту, визначення завдань для команди.	3
4	Практ.	Планування творчого проєкту як складова роботи арт-менеджера.	5-6	Матриця SWOT: опрацювання можливостей та загроз для реалізації проєктів та пошук шляхів їх вирішення. Робота над планом навчального арт-проєкту.	3
5	Лекція	Управління фінансами в сфері мистецтва.	7-8	Основи фінансового менеджменту. Етапи планування кошторису проєкту. Типи договорів в проєктній діяльності. Документація та фінансова звітність проєкту.	3

5	Практ.	Управління фінансами в сфері мистецтва.	7-8	Планування кошторису проєкту. Робота з фінансовою документацією проєкту.	3
МОДУЛЬ 2. Арт-менеджмент в системі арт-ринку					
6	Лекція	Арт-менеджмент в системі арт-ринку.	8-9	Загальна характеристика світового та українського арт-ринку. Спеціальні події в сфері арт-бізнесу: види, характеристики, специфіка організації. Аукціонні будинки в системі сучасного арт-ринку. Механізми ціноутворення на арт-ринку.	3
6	Практ.	Арт-менеджмент в системі арт-ринку.	8-9	Проаналізувати українські спеціальні події – аукціон, ярмарку, виставку, презентацію. Обговорення можливих площадок для експонування навчального проєкту: пошук інформації, умов експонування, обговорення спеціалізації галерей, вибір оптимальної площадки. Робота над експозицією.	3
7	Лекція	Брендинг у сфері мистецтва. Організація стратегічного менеджменту.	10-11	Поняття «бренд», «брендинг» та «айдентика». Особистий бренд як складова капіталу арт-сфері. Брендінг арт-інституцій, виставок та проєктів. Брендінг як інструмент арт-менеджера. Ідентичність і позиціонування бренду. Атрибути бренду. Приклади успішних мистецьких брендів.	3
7	Практ.	Брендинг у сфері мистецтва.	10-11	Аналіз айдентики українських та зарубіжних арт-інституцій. Розробка айдентики навчального проєкту.	3
8	Лекція	Арт-дилерство як складова арт-менеджменту.	12-13	Ключові «гравці» в системі арт-бізнесу. Просування та робота з особистим брендом мистців як складова роботи арт-менеджера. Базові принципи роботи з художниками та колекціонерами.	4
8	Практ.	Арт-дилерство як складова арт-менеджменту.	12-13	Аналіз селф-брендів та портфоліо українських художників.	4
9	Лекція	Кризовий менеджмент в арт-системі.	13-14	Природа організаційних змін та управління ними в системі арт-менеджменту. Роль комунікації в	3

				кризових ситуаціях. Стратегії та методики управління кризами.	
9	Практ.	Кризовий менеджмент в арт-системі.	13-14	Розбір кейсів з управління кризовими ситуаціями.	3
10	Лекція	Ефективність управління арт-проектами.	15	Аналітика результатів проєкту як складова діяльності арт-менеджера. Критерії та показники ефективності (успішності) проєкту. Архівація проєкту.	2
10	Практ.	Ефективність управління арт-проектами.	15	Реалізація навчального проєкту. Аналіз проведеної роботи.	2

ФОРМАТ ДИСЦИПЛІНИ

Теми розкриваються шляхом лекційних, семінарських (практичних) занять та роботою над навчальним проєктом. Самостійна робота здобувачів спрямована на завершення практичних завдань. Зміст самостійної роботи складає пошук додаткової інформації та її аналіз, підготовка усних доповідей за семінарськими темами дисципліни.

Система оцінювання має накопичувальний характер, а саме отримання певного балу за кожен модуль дисципліни (семінар, практичне завдання, тест, реалізація проєкту).

ФОРМАТ СЕМЕСТРОВОГО КОНТРОЛЮ

Формою контролю є іспит. Для складання іспиту необхідним є пройти проміжний контроль у формі поточної перевірки процесу самостійної роботи, підсумкове тестування, а також виконання навчального арт-проєкту. Накопичувальний максимальний бал за 1 модуль складає 40.

ШКАЛА ОЦІНЮВАННЯ

Національна	Бали	ECTS	Диференціація А (внутрішня)	Національна	Бали	ECTS
відмінно	90–100	A	A+ 95–100	задовільно	64–74	D
			A 90–94		60–63	E
			незадовільно	35–59	FX	
добре	82–89	B		незадовільно (повторне проходження)	0–34	F
	75–81	C				

ПОЛІТИКА ОЦІНЮВАННЯ

Роботи, які здаються з порушенням терміном здачі без поважних причин та попередження викладача, оцінюються на нижчу оцінку. Письмові творчі роботи та робота над

етапами навчального проєкту повинні виконуватись здобувачами самостійно. Заборонено списування під час виконання письмових робіт.

АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ

Здобувачі зобов'язані дотримуватися правил академічної доброчесності (у своїх доповідях, статтях, при складанні екзаменів тощо). Жодні форми порушення академічної доброчесності не толеруються. Якщо під час проміжного контролю помічено списування, здобувач втрачає право отримати бали за тему і складає її під час заліку, отримуючи не більше 50% балів від максимальних за цю частину.

Корисні посилання: <https://законодавство.com/zakon-ukrajiny/stattya-akademichna-dobrochesnist-325783.html>

<https://saiup.org.ua/novyny/akademichna-dobrochesnist-shho-v-uchniv-ta-studentiv-na-dumtsi/>

<https://drive.google.com/drive/folders/1rx4IMRGOJdPhYbl-Y6EUcKCRd9jEeUc5>

ПРАВИЛА ВИКЛАДАЧА

Під час занять здобувачам необхідно вимкнути звук на мобільних телефонах. За необхідності здобувач має спитати дозволу вийти з аудиторії (окрім іспиту).

У разі форс-мажорних обставин можливе перенесення заняття на інший вільний день за попередньою домовленістю обох сторін.

ПОЛІТИКА ВІДВІДУВАНOSTІ

- здобувачі повинен виконувати графік навчального процесу та вимоги навчального плану;

- в обов'язковому порядку відвідувати всі види навчальних занять, передбачені навчальним планом;

- у разі неможливості з поважних причин відвідати заняття проінформувати викладача;

- якщо здобувач(ка) пропустив (ла) певну тему, він/вона повинен (на) самостійно відпрацювати її та у день консультації відповісти тезово на ключові питання з теми;

- здобувачі повинні брати участь у семінарах та практичних заняттях, виконати тестовий контроль та інші роботи, що визначені робочим планом навчальної дисципліни;

- обов'язком є присутність здобувачів на модульному контролі та іспиті.

РОЗПОДІЛ БАЛІВ

Тема	Форма звітності	Бали
1	Обговорення професійних навичок арт-менеджера. Самопозиціювання як важлива складова кар'єри арт-менеджера. Початок роботи по підготовці до створення навчального проєкту. Обговорення тематики та пропозицій щодо проєкту.	5
2	Формування та оформлення концепції навчального проєкту. Визначення етапів реалізації проєкту.	10
3	Визначення основних особливостей стилів керівництва. Формування команди проєкту.	5
4	Матриця SWOT: опрацювання можливостей та загроз для реалізації проєктів та пошук шляхів їх вирішення. Робота над планом навчального арт-проєкту.	10

5	Планування кошторису проєкту. Робота з фінансовою документацією проєкту.	10
6	Проаналізувати українські спеціальні події – аукціон, ярмарку, виставку, презентацію. Обговорення можливих площадок для експонування навчального проєкту: пошук інформації, умов експонування, обговорення спеціалізації галерей, вибір оптимальної площадки. Робота над експозицією.	8
7	Аналіз айдентики українських та зарубіжних арт-інституцій. Розробка айдентики навчального проєкту.	8
8	Аналіз селф-брендів та портфоліо українських художників.	5
9	Розбір кейсів з управління кризовими ситуаціями.	4
10	Реалізація навчального проєкту. Аналіз проведеної роботи.	15
	Іспит	20
	Всього балів	100

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

Бали		Критерії оцінювання
	0-100	
A+	95-100	Здобувач(ка) в повному обсязі виконав(ла) всі етапи навчального проєкту, активно працював(ла) у команді, успішно презентував(ла) навчальний проєкт, опанував(ла) увесь теоретичний матеріал, надав(ла) додаткові матеріали та приклади за темою/темами. Своєчасно та відмінно виконував(ла) завдання рубіжного контролю, чітко та змістовно відповідав(ла) на запитання під час семінарських та практичних занять. Відповідав(ла) на додаткові запитання.
A	90-94	Здобувач(ка) в повному обсязі опанував(ла) теоретичний матеріал з тем, своєчасно виконав(ла) всі етапи навчального проєкту та презентував(ла) його, був(ла) активною частиною команди. На семінарських (практичних) заняттях чітко та змістовно відповідав(ла) на запитання та на додаткові питання. Брав(ла) активну участь в обговореннях вивченого матеріалу.
B	82-89	Здобувач(ка) в повному обсязі опанував(ла) теоретичний матеріал з тем. На семінарських (практичних) заняттях чітко відповідав(ла) на запитання та на додаткові питання, але допускався(лася) деяких похибок. Своєчасно та на достатньому рівні виконав(ла) усі етапи навчального проєкту, допустив(ла) до 5 негрубих помилок та презентував(ла) навчальний проєкт. Брав(ла) активну участь в обговореннях вивченого матеріалу.
C	75-81	Здобувач(ка) в не повному обсязі опанував(ла) теоретичний матеріал з тем. На семінарських (практичних) заняттях

		відповідав(ла) на запитання, але допускався(лася) деяких похибок та не відповідав(ла) на додаткові запитання. З затримкою та/або на задовільному рівні виконував(ла) етапи навчального проєкту. Брав(ла) посередню участь в обговореннях вивченого матеріалу. На задовільному рівні презентував(ла) навчальний проєкт.
D	64-74	Здобувач(ка) в достатньому обсязі опанував(ла) теоретичний матеріал. Завдання рубіжного контролю виконувались не своєчасно та/або на низькому рівні. Під час семінарських (практичних) занять були значні труднощі з відповідями на запитання. На задовільному рівні виконав(ла) не всі етапи навчального проєкту та презентував(ла) його.
E	60-63	Здобувач(ка) в малому обсязі опанував(ла) теоретичний матеріал. Завдання рубіжного контролю виконувались не своєчасно та/або на низькому рівні з допущенням грубих помилок. Під час семінарських (практичних) занять не було відповідей на запитання, на низькому рівні виконав(ла) лише декілька етапів навчального проєкту, на низькому рівні його презентував(ла).
FX	35-59	Здобувач(ка) в малому обсязі опанував(ла) теоретичний матеріал з тем. Завдання рубіжного контролю виконані не в повному обсязі та на низькому рівні. Під час семінарських (практичних) занять не було відповідей на запитання. Повністю не виконав(ла) етапи навчального проєкту.
F	0-34	Повний пропуск рубіжного контролю та невиконання завдань (обов'язкове повторне вивчення дисципліни)

Оцінюванню підлягають завдання практичних (семінарських) занять та етапів навчального проєкту. У результаті виставляється загальна оцінка з кожної теми.

Оцінка за семінарські (практичні) заняття варіюється від 0 до 10 балів. Реалізація та презентація навчального проєкту оцінюються у 15 балів. Загальна максимальна кількість за один модуль – 40 балів. У випадку, коли завдання до семінарських (практичних) занять виконуються несвоєчасно без поважної на те причини, максимальна оцінка за тему знижується.

В оцінці теоретичних знань здобувачів враховуються такі моменти: достатність обсягу відповіді (повна, недостатньо повна, неповна); ґрунтовність обізнаності з основними поняттями, принципами, законами, правилами; зрозумілість основного завдання запитання; логічність викладу матеріалу; обґрунтованість основних положень власних міркувань; уміння інтегрувати та диференціювати знання.

Максимальна оцінка за іспит складає 20 балів. Максимальна оцінка за дисципліну складає 100 балів.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Окрім рекомендованого списку літератури, на заняттях викладач може порекомендувати додаткові джерела інформації.

Основна:

1. Батенко Л. П. Управління проєктами : навч. посіб. / Л. П. Батенко, О. А. За-городніх, В. В. Ліщинська. Київ : КНЕУ, 2017. 291 с.

2. Гагоорт Г. Менеджмент мистецтва. Підприємницький стиль / Пер. з англ. Б.Шумилович. Львів: Літопис, 2008. 360 с.
3. Гіє де Монту П. Арт-фірма: Естетичне управління та метафізичний маркетинг/ пер. з англ. Заєць В. Київ: ArtHuss, 2020. 448 с.
4. Кузьмін О.Є. Основи менеджменту: підручник. Київ: Академвидав, 2007. 464 с.
5. Оборська С.В. Сучасна проблематика подієвого менеджменту мистецьких проєктів. *Культура України*. Вип. 61. 2018. С. 389 – 397. https://www.researchgate.net/publication/326268344_Contemporary_Issues_of_Event_Management_of_Artistic_Projects
6. Тейлор К. Мистецтво під ключ. Менеджмент і маркетинг культури. Частина перша. Київ: Port.agency, 2021. 228 с.
7. Тейлор К. Мистецтво під ключ. Менеджмент і маркетинг культури. Частина друга. Робочий блокнот. Практичний посібник з менеджменту культурних проєктів Київ: ArtHuss, 2021. 60 с.
8. Kaiser, Michael M., Egan, Brett E. *The Cycle: A Practical Approach to Managing Arts Organizations*. Brandeis University Press, 2013. 212 P.
9. Zorloni, Alessia. *The economics of contemporary art: markets, strategies and stardom* Heidelberg.: Springer, 2013. 194 P.

Додаткова:

10. Гончарова Н.І. Документаційне забезпечення менеджменту: Навчальний посібник. Київ: Центр навчальної літератури, 2006. 260 с.
11. Гук Філіп. Галерея пройдисвітів: Історія мистецтва й арт-дилерів. ArtHuss, 2019.
12. Джонсон М. А тепер спробуйте щось дивніше: як вижити в креативному бізнесі і лишатися невичерпним джерелом ідей. Київ: ArtHuss, 2020. 256 с.
13. Кобиляцький Л. С. Управління проєктами : навч. посіб. Київ : МАУП, 2015. 280 с.
14. Логачова О. В. Управління проєктами: навч. посіб. Київ: Ліра-К, 2016. 308 с.
15. Миронова Т. В. Суспільно-культурні складові контемпорарної проєктної діяльності у контексті художнього музею України: автореф. дис. ... канд. мистецтвознавства/ Івано-Франківськ, 2015.
16. Сучасний менеджмент у питаннях і відповідях : навчальний посібник / за заг. ред. Балашова А. М., Мошека Г. Є. Київ : Алерта, 2018. 620 с.
17. Тіхоновська І. Мистецтво вимагає капіталовкладень. Ринкові правила відформовують український галерейний бізнес. URL: http://sn-philocultpol.cfuv.ru/wp-content/uploads/2016/12/018_krup.pdf
18. Томпсон Дон. Помаранчевий надувний пес: Буми, потрясіння та жадова на сучасному арт-ринку. Київ: ArtHuss, 2018. 256 с.
19. Тян Р. Б. Управління проєктами : підручник. Київ: ЦНЛ, 2016. 322 с.
20. Bennet T. *The birth of the museum: history, theory, politics*. London: Routledge, 1995. 288 p.
21. Rosewall, Ellen. *Arts management: uniting arts and audiences in the 21st century*. Oxford University Press. 331 P.
22. Snider, David. *Managing arts organizations*. Rowman & Littlefield Publishers, 2022. 382 P.
23. Thompson, Don. *The \$12 Million Stuffed Shark. The Curious Economics of Contemporary Art*. St. Martin's Griffin. 2010. 272 P.

Інтернет-ресурси:

24. Аукціонний дім «Arsani». URL: <https://arsani.art/ua.php>
25. Аукціонний дім «Goldens». URL: <https://gs-art.com/>
26. Аукціонний дім «Дукат». URL: <https://dukat-art.com/ua/golovna>
27. Мистецький арсенал. URL: <https://artarsenal.in.ua>
28. Національна бібліотека України імені В.І.Вернадського. URL: <http://www.nbuv.gov.ua>
29. Український інститут книги. URL: <https://book-institute.org.ua/uk>
30. Український інститут. URL: <https://ui.org.ua>
31. Український культурний фонд. URL: <https://ucf.in.ua>
32. Український центр культурних досліджень. URL: <http://uccs.org.ua>
33. Art Basel and UBS Art Market Report. URL: <https://theartmarket.artbasel.com/>
34. Sotheby's. URL: <https://www.sothebys.com/en/>
35. Skvot Mag. URL: <https://skvot.io/uk/blog>
36. Christie's. URL: <https://www.christies.com/>